YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

7 päivänä heinäkuuta 2009 *

Sisällys

I Asian tausta . . . . . I - 5742

II Asiassa komissio vastaan Kreikka annettu tuomio . . . . . I - 5745

III Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely . . . . . I - 5745

IV Oikeudenkäyntimenettely yhteisöjen tuomioistuimessa . . . . . I - 5747

A Kanteessa tarkoitetut tukimäärät . . . . . I - 5747

B Kirjalliset vastaukset yhteisöjen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin . . . . . I - 5748

V Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen . . . . . I - 5752

A Kanteen kohde . . . . . I - 5752

B Asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion täytäntöönpano . . . . . I - 5752

1. Asianosaisten lausumat . . . . . I - 5752

2. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 5756

VI Rahamääräiset seuraamukset . . . . . I - 5758

A Vaatimus uhkasakosta . . . . . I - 5758

1. Asianosaisten lausumat . . . . . I - 5758

2. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 5759

a) Alustavat huomautukset . . . . . I - 5759

b) Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkuminen . . . . . I - 5760

c) Muun keinon kuin rahasuorituksena tapahtuvan palauttamisen valinta . . I - 5761

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

d) Todistustaakka . . . . . I - 5763

e) Tukimäärä, joka koostuu pääoman lisäämisestä . . . . . I - 5765

f) Tukimäärä, joka koskee Spatosimo-veroa . . . . . I - 5766

g) Tukimäärä, joka koskee lentokenttävuokria . . . . . I - 5768

h) Päätelmä . . . . . I - 5770

B Uhkasakon suuruus . . . . . I - 5771

1. Alustavat huomautukset . . . . . I - 5771

2. Rikkomisen kesto . . . . . I - 5772

3. Rikkomisen vakavuus . . . . . I - 5773

4. Vastaajana olevan valtion maksukyky . . . . . I - 5774

5. Päätelmä . . . . . I - 5774

6. Uhkasakon voimaantulopäivä ja jaksottaminen . . . . . I - 5774

C Uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen kumulatiivinen määrääminen . . . . . I - 5775

1. Asianosaisten lausumat . . . . . I - 5775

2. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta . . . . . I - 5778

a) Kyseisten kahden seuraamuksen kumulatiivisuus . . . . . I - 5778

b) Kiinteämääräisen hyvityksen määräämisen tarkoituksenmukaisuus . . . . I - 5779

c) Kiinteämääräisen hyvityksen suuruus . . . . . I - 5780

VII Oikeudenkäyntikulut . . . . . I - 5781

Asiassa C-369/07,

jossa on kyse EY 228 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 3.8.2007,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Righini, I. Hadjiyiannis ja D. Triantafyllou, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Helleenien tasavalta, asiamiehinään A. Samoni-Rantou ja P. Mylonopoulos, joita avustavat dikigoros V. Christianos ja dikigoros P. Anestis,

vastaajana,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts ja T. von Danwitz sekä tuomarit A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), K. Schiemann, A. Arabadjiev, C. Toader ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.11.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.2.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta

– toteamaan, että Kreikka ei ole noudattanut Kreikan Olympic Airways -yhtiölle myöntämästä tuesta 11.12.2002 tehdyn komission päätöksen 2003/372/EY (EUVL

2003, L 132, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös) ja EY 228 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut toimenpiteitä, joita asiassa C-415/03, komissio vastaan Kreikka, 12.5.2005 annetun tuomion (Kok., s. I-3875), joka koskee Kreikalle kyseisen päätöksen 3 artiklan nojalla kuuluvien velvoitteiden laiminlyöntiä, täytäntöönpano edellyttää

– velvoittamaan Kreikan maksamaan komissiolle 53 611 euron suuruisen uhkasakon kultakin päivältä, jolla edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion, joka koskee riidanalaista päätöstä, täytäntöönpano viivästyy tässä asiassa annettavan tuomion antamispäivästä kyseisessä asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion täytäntöönpanopäivään asti

– velvoittamaan Kreikan maksamaan komissiolle kiinteämääräisen hyvityksen, jonka suuruus määräytyy kertomalla 10 512 euron päivittäinen summa niiden päivien lukumäärällä, joilla rikkomista on jatkettu kyseisessä asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion antamispäivän jälkeen siihen päivään saakka, jona tässä asiassa annetaan tuomio riidanalaisesta päätöksestä

– velvoittamaan toissijaisesti, mikäli yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että riidanalaisessa päätöksessä sääntöjenvastaisiksi todetut tuet on tosiasiassa peritty takaisin, Kreikan maksamaan komissiolle kiinteämääräisen hyvityksen, jonka suuruus määräytyy kertomalla 10 512 euron päivittäinen summa niiden päivien lukumäärällä, joilla jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä on jatkettu edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion antamispäivän jälkeen siihen päivään saakka, jona Kreikka on perinyt kyseiset tuet takaisin, ja

– velvoittamaan Kreikan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

I Asian tausta

2 Komissio teki 11.12.2002 riidanalaisen päätöksen, jonka päätösosa on seuraava:

”1 artikla

Todetaan, että perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisesti rakenneuudistustuki, jonka Kreikka on myöntänyt Olympic Airways -lentoyhtiölle seuraavissa muodoissa, ei sovellu yhteismarkkinoille:

a) lainavakuudet, jotka [lentoyhtiölle] myönnettiin 7 päivään lokakuuta 1994 asti 26 päivänä kesäkuuta 1975 annetun Kreikan lain N:o 96/75 6 artiklan mukaisesti,

b) yhteensä 378 miljoonan Yhdysvaltain dollarin lainavakuudet, jotka piti käyttää ennen 31 päivää maaliskuuta 2001 lainoihin uusien ilma-alusten ostamiseksi ja investointeihin Olympic Airwaysin toimintojen siirtämiseksi uudelle Spatan lentokentälle,

c) [Olympic Airwaysin] lainataakan pienentäminen 427 miljardilla drakmalla,

d) [lentoyhtiön] velkojen muuntaminen pääomaksi 64 miljardin drakman edestä,

e) pääoman lisääminen 54 miljardilla drakmalla, joka pieneni 40,8 miljardiin drakmaan, kolmessa erässä (19 mrd. vuonna 1995, 14 mrd. vuonna 1998 ja 7,8 mrd. vuonna 1999),

koska seuraavia ehtoja, joilla tuki alun perin myönnettiin, ei ole noudatettu:

a) rakenneuudistusohjelman täysimääräinen täytäntöönpano, jonka avulla yhtiön oli määrä tulla kannattavaksi pitkällä aikavälillä,

b) 24 erityisen sitoumuksen noudattaminen, jotka liittyivät tuen myöntämiseen, ja

c) rakenneuudistustukien täytäntöönpanon säännöllinen seuranta.

2 artikla

Valtiontuki, jonka Kreikka on pannut täytäntöön olemalla puuttumatta sosiaaliturvamaksujen jatkuvaan laiminlyöntiin ja joka on koskenut myös polttoaineiden ja varaosien alv:tä, jonka Olympic [Aviation] on jättänyt maksamatta, eri lentoasemille maksettavia vuokria, Ateenan kansainväliselle lentoasemalle ja muille lentoasemille maksettavia lentokenttäveroja sekä niin sanottua Spatosimo-veroa, ei sovellu yhteismarkkinoille.

3 artikla

1. Kreikan on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta edunsaajalta voidaan periä takaisin perustamissopimuksen vastainen 1 artiklassa tarkoitettu 14 miljardin drakman (41 miljoonan euron) tuki sekä 2 artiklassa tarkoitettu tuki, joka annettiin edunsaajan käyttöön lainvastaisesti.

2. Takaisinperinnän on tapahduttava viipymättä kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, mikäli lainsäädäntö mahdollistaa päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon. Takaisinperittävän tuen on sisällettävä korot siitä päivästä, kun tuki asetettiin edunsaajan käytettäväksi, takaisinperintäpäivään saakka. Korot lasketaan sen peruskoron mukaan, jota käytetään vastaavansuuruisten aluetukien laskentaan.

4 artikla

Kreikan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta sen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

– –”

II Asiassa komissio vastaan Kreikka annettu tuomio

3 Komissio nosti 24.9.2003 EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla Kreikkaa vastaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanosta.

4 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka antamassaan tuomiossa seuraavaa:

”Helleenien tasavalta ei ole noudattanut [riidanalaisen päätöksen] 3 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole tuon päätöksen 3 artiklan mukaisesti säädetyssä määräajassa toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä lainvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi katsotun tuen takaisinperimiseksi, lukuun ottamatta kansalliselle sosiaaliturvaviranomaiselle maksettavia sosiaaliturvamaksuja.”

III Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

5 Komissio osoitti 18.5.2005 Kreikalle tiedonannon, jossa se pyysi tältä tietoja toimista, jotka oli toteutettu edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion täytäntöönpanon varmistamiseksi.

6 Kyseinen jäsenvaltio ilmoitti 2.6.2005 antamassaan vastauksessa, että se toteuttaisi toimet tuen perimiseksi takaisin Olympic Airwaysiltä ja että takaisinperintää koskevat menettelyt saataisiin päätökseen muutamassa kuukaudessa Olympic Airwaysin varojen ja omistusosuuksien myynnillä. Kreikka myös täsmensi, että Ateenan hallintotuomioistuin oli lykännyt riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun 41 miljoonan euron suuruisen tuen takaisinperintää koskevan määräyksen täytäntöönpanoa, kunnes

olisi ratkaistu kanne, jonka Olympic Airways oli nostanut Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kyseisen päätöksen kumoamiseksi.

7 Kreikka vakuutti 8.7.2005 päivätyssä kirjeessä uudestaan, että hallituksen yksiköt olivat juuri saamassa valmiiksi menettelyn kyseessä olevien tukien perimiseksi takaisin.

8 Tällöin komissio aloitti 18.10.2005 päivätyllä virallisella huomautuksella EY 228 artiklassa määrätyn menettelyn sillä perusteella, että edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annettua tuomiota ei ollut pantu täytäntöön.

9 Kreikka ilmoitti 19.12.2005 antamassaan vastauksessa komissiolle kiistävänsä väitteen, jonka mukaan kyseisen tuomion täytäntöön panemiseksi toteutetuista toimenpiteistä ei ollut ilmoitettu. Se totesi, että kansalliset viranomaiset olivat asianmukaisesti ja viivytyksettä ryhtyneet perimään takaisin riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja tukia.

10 Komissio osoitti 4.4.2006 Kreikalle perustellun lausunnon, joka annettiin tälle jäsenvaltiolle tiedoksi 10.4.2006. Tässä lausunnossa komissio kehotti Kreikkaa toteuttamaan toimet, jotka ovat tarpeen kyseessä olevan tuomion täytäntöön panemiseksi, kahdessa kuukaudessa perustellun lausunnon vastaanotosta. Tässä lausunnossa myös täsmennettiin, että jos komission olisi saatettava asia yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi EY 228 artiklan nojalla, se ilmoittaisi uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen suuruudet.

11 Kreikka vastasi perusteltuun lausuntoon 9.6.2006 päivätyllä kirjeellä, jossa se toisti edellisissä kirjeissä antamansa tiedot. Se mainitsi lisäksi Olympic Airwaysin hallintotuomioistuimessa nostaman kanteen ja vetosi siihen, että riidanalaisten tukien takaisinperintää koskevien kansallisten menettelyjen loppuun saattamisessa oli vaikeuksia.

12 Tässä tilanteessa komissio päätti saattaa asian yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

13 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi asiassa T-68/03, Olympiaki Aeroporia Ypiresies vastaan komissio, 12.9.2007 antamallaan tuomiolla (Kok., s. II-2911) riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 artiklan siltä osin kuin ne koskevat sitä, että yhtäältä lentokenttäverojen, jotka Olympic Airways oli velvollinen maksamaan Ateenan kansainväliselle lentoasemalle, ja toisaalta arvonlisäveron, jonka Olympic Aviation oli velvollinen maksamaan polttoaineesta ja varaosista, suorittamisen jatkuvaan laiminlyöntiin ei puututtu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen muilta osin.

IV Oikeudenkäyntimenettely yhteisöjen tuomioistuimessa

A *Kanteessa tarkoitetut tukimäärät*

14 Komissio täsmensi vastauskirjelmässään, että kun otetaan huomioon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio, jonka tämä antoi edellä mainitussa asiassa Olympiaki Aeroporia Ypiresies vastaan komissio, seuraavat tukimäärät ilman korkoja on vielä perittävä takaisin:

– 41 miljoonaa euroa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan nojalla

– 2,5 miljoonaa euroa vuokrina maksettaviksi tietyille lentoasemille

– 61 miljoonaa euroa Spatosimo-veron osalta ja

– 28,9 miljoonaa euroa velkojen kuittauksen osalta Kreikan valtion ja Olympic Airwaysin välillä tai tiettyjen lentoasemien ja kyseisen yhtiön välillä siltä osin kuin on kyse lentokenttäveroista.

15 Tämän viimeksi mainitun tukimäärän osalta komissio vahvisti yhteisöjen tuomioistuimen 14.11.2008 esittämään kirjalliseen kysymykseen 26.11.2008 antamassaan vastauksessa, että 28,9 miljoonan euron summaa, joka mainitaan riidanalaisen päätöksen 209 perustelukappaleessa, ei ole perittävä takaisin, koska se ei ole sellaisenaan valtiontukea.

B *Kirjalliset vastaukset yhteisöjen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin*

16 Yhteisöjen tuomioistuin pyysi 20.10.2008 työjärjestyksensä 54 a artiklan nojalla Kreikkaa täsmentämään erityisesti, millä keinoilla ja minkä oikeusperustan nojalla tukimäärät, jotka on perittävä takaisin Olympic Airwaysiltä riidanalaisen päätöksen 1 ja 2 artiklan nojalla, oli kuitattu veloilla, jotka Kreikan valtiolla oli kyseiselle yhtiölle.

17 Kreikka vastasi 31.10.2008, että tietty määrä Olympic Airwaysin velkoja, joihin kuuluivat riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun pääoman palauttaminen ja Spatosimo-veroa koskevan velkasaldon palauttaminen sekä siviili-ilmailuviranomaisen lasku, jonka määrä oli 176 802 euroa, oli kuitattu välitystuomioissa kyseiselle yhtiölle myönnetyillä vahingonkorvauksilla. Kreikan mukaan kyseessä olevat vahingonkorvaukset myönsi kyseiselle yhtiölle välimiesoikeus, joka oli perustettu Aristoteles Onassiksen ja Kreikan valtion välisen sopimuksen vahvistamisesta annetun asetuksen 3560/1956 27 §:ään sisältyvän välityslausekkeen nojalla.

18 Kreikka on ilmoittanut, että ensimmäisessä 6.12.2006 annetussa välitystuomiossa 57/2006, joka koskee ensimmäistä 20.3.2006 vireille pantua asiaa (jäljempänä 6.12.2006

annettu välitystuomio), myönnettiin Olympic Airwaysille seuraavat vahingonkorvaukset:

– 37 051 392 euroa siitä, että se joutui lähtemään ennenaikaisesti Ellinikon lentoasemalta

– 17 996 655 euroa toimintojen siirtämisestä uudelle lentoasemalle

– 75 615 756 euroa vahingoista, joita aiheutui laitteistojen rakentamisesta Ateenan kansainvälisellä lentoasemalla

– 1 375 707 euroa vahingoista, joita aiheutui Ateenan kansainvälisen lentoaseman laitteistojen viivästyneestä rakentamisesta, minkä takia Olympic Airways joutui käyttämään Ellinikon lentoaseman laitteistoja ja varmistamaan niiden huollon

– 183 300 000 euroa Ateenan kansainvälisen lentoaseman toimintaan liittyneistä lisäkuluista 29.3.2001–31.12.2005 verrattuina Ellinikon lentoaseman toimintakuluihin

– 88 026 000 euroa erityisistä toimintakuluista 29.3.2001–31.12.2005, koska odotusaika oli Ateenan kansainvälisellä lentoasemalla pidempi kuin entisellä lentoasemalla

– 3 753 472 euroa velvollisuudesta kattaa kulut, jotka liittyivät tiemaksuun moottoritieltä, jota on pakko käyttää kuljettaessa Spatan lentoasemalle Attikan kautta, ja

– 250 000 000 euroa varojen sitomisesta.

19 Kreikan mukaan tässä ensimmäisessä välitystuomiossa arvioitiin Olympic Airwaysille aiheutuneesta vahingosta suoritettavan korvauksen kokonaismääräksi 657 118 982 euroa. Tiettyjen oikaisujen jälkeen vahingonkorvausten määräksi tuli 563 896 458 euroa laillisine korkoineen.

20 Kreikka on korostanut, että tämän jälkeen korvauksilla, jotka Olympic Airwaysille oli myönnetty, kuitattiin velat, jotka tällä yhtiöllä oli Kreikan valtiolle. Näihin kuittauksiin kuuluivat riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun tuen palauttaminen, Spatosimo-veroa koskeneen velkasaldon maksaminen ja kyseisen päätöksen 2 artiklassa tarkoitetun, siviili-ilmailuviranomaisen laskua koskeneen 176 802 euron suuruisen velan maksaminen.

21 Kreikka on todennut lisäksi, että elokuusta 2007 lähtien Kreikan valtio antoi tietyn määrän maksumääräyksiä Olympic Airwaysin hyväksi tälle myönteisten välitystuomioiden nojalla. Näitä varoja ei voitu maksaa kyseiselle yhtiölle tällä olleiden velkojen takia, joihin sisältyivät edellä mainitut tukimäärät. Yhtiön velkojen kuittaus summilla, jotka sille oli maksettava, oli veroviranomaisille kuulunut lakisääteinen velvollisuus. Ensimmäinen maksumääräys riitti täysimääräiseksi suoritukseksi velkasaldosta, joka kyseisellä yhtiöllä oli riidanalaisen päätöksen nojalla (ja jonka kokonaismäärä oli noin 120 miljoonaa euroa mukaan lukien korot).

22 Kreikka on maininnut, että ensimmäinen maksumääräys, joka koski 6.12.2006 annetussa välitystuomiossa myönnettyjä vahingonkorvauksia, oli asiakirja 2516/31.8.2007, joka koski 601 289 003 euron summaa. Tämä summa saatiin lisäämällä lailliset korot ja vähentämällä 612 839 581 euron kokonaismäärästä 11 550 577 euron suuruiset pidätykset.

23 Kreikka on todennut, että eri kuittaustoimet toteutettiin seuraavien kirjanpitolausuntojen perusteella:

– 2922 DOY/FAVE, joka koski sitä, että pääomalisäyksen palauttaminen (korkoineen) (riidanalaisen päätöksen 1 artikla) kuitattiin maksumääräyksen 2516/31.8.2007 vastaavalla osalla, joka koski 601 289 003 euron summaa

– 2927–2933 ja 2940 DOY/FAVE, jotka koskivat sitä, että Spatosimo-veroa koskevien määrien maksaminen (korkoineen) (riidanalaisen päätöksen 2 artikla) kuitattiin maksumääräyksen 2516/31.8.2007 vastaavalla osalla, ja

– 2926 DOY/FAVE, joka koski sitä, että siviili-ilmailuviranomaiselle maksettavan vuokran, jonka määrä oli 176 802 euroa (lasku nro 3307/98), suorittaminen kuitattiin maksumääräyksen 2516/31.8.2007 vastaavalla osalla.

V Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen

A *Kanteen kohde*

24 Aluksi on todettava, että kun otetaan huomioon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio edellä mainitussa asiassa Olympiaki Aeroporia Ypiresies vastaan komissio ja tiedot, jotka komissio on esittänyt riidanalaisen päätöksen 209 perustelukappaleessa mainitusta tukimäärästä, asianosaisten välinen oikeusriita koskee vielä riidanalaisen päätöksen 1 artiklan täytäntöönpanoa (pääomapanos) ja tämän päätöksen 2 artiklassa mainituista velvoitteista kahden täytäntöönpanoa eli niin sanotun Spatosimo-veron ja tietyille lentoasemille maksettavien vuokrien maksamista.

B *Asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion täytäntöönpano*

1. Asianosaisten lausumat

25 Komissio toteaa, että Kreikka ei ole toteuttanut toimia, jotka ovat tarpeen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion noudattamiseksi.

26 Komissio palauttaa mieleen, että jäsenvaltion, joka ei ole perinyt takaisin sääntöjenvastaisia tukia, ainoana puolustautumisperusteena on se, että näiden tukien takaisinperinnästä tehtyä päätöstä on täysin mahdoton panna täytäntöön, ja että jäsenvaltio, jolla on tällaisen päätöksen täytäntöönpanossa odottamattomia ja yllätyksellisiä vaikeuksia, on velvollinen saattamaan nämä ongelmat komission arvioitaviksi.

27 Komissio väittää, että Kreikka ei ole missään vaiheessa vedonnut siihen, että riidanalaisia tukia on täysin mahdoton periä takaisin, vaan se on vedonnut ainoastaan oikeudellisiin ja käytännön vaikeuksiin. Komissio kuitenkin toteaa, että vaikka onkin totta, että takaisinperintä on toteutettava kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, kyseessä olevan päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano on varmistettava. Takaisinperintää koskevan menettelyn aloittaminen nimittäin ei riitä, vaan tämän menettelyn on johdettava konkreettisiin tuloksiin.

28 Komissio toteaa vastauskirjelmässään, että sille ilmoitettiin riidanalaisten tukien palauttamistoimesta ensimmäistä kertaa Kreikan vastineella, joka toimitettiin yhteisöjen tuomioistuimeen 23.10.2007. Komission mukaan kyseinen jäsenvaltio ei ollut tätä aikaisemmin missään vaiheessa ilmoittanut, että se olisi perinyt kyseiset tuet takaisin. Komission mukaan ainoat sille ilmoitetut toimet koskivat tiettyjen tukiluokkien alustavia määrällisiä arviointeja ja näiden tukiluokkien rekisteröimistä velaksi Kreikan valtiolle.

29 Komissio katsoo, että koska sille ei ole toimitettu tämän osalta mitään selitystä, se ei voi hyväksyä maksetuiksi väitettyjä määriä koskevia laskelmia eikä myöskään näyttöä, jonka Kreikka on esittänyt riidanalaisten tukien takaisinperinnästä.

30 Komissio nimittäin toteaa, että asiakirjat, jotka esitettiin sekä Spatosimo-veron että lentokenttävuokrien takaisinperinnän osoittamiseksi, koostuivat siviili-ilmailuviranomaisen 2.10.2007 antamasta ilmoituksesta, jonka mukaan nämä velat ”on joko maksettu tai kuitattu tai siirretty toimivaltaisille veroviranomaisille todettaviksi ja perittäviksi valtion tulojen perinnästä annetun lain mukaisesti”.

31 Komission mielestä tällainen asiakirja ei kuitenkaan voi olla asianmukainen näyttö tukien palauttamisesta. Vastaaja ei ole missään tapauksessa esittänyt tilitapahtumista sellaisia konkreettisia tositteita, jotka vahvistaisivat, että kyseessä olevat summat on todellakin maksettu. Myöskään asiakirjat, jotka olivat Kreikan perusteltuun lausuntoon

antaman vastauksen liitteenä, eivät sisältäneet riittävän täsmällisiä tietoja eri tukimäärien tosiasiallisesta takaisinperinnästä.

32 Komissio ilmoittaa, että kansalliset viranomaiset toimittivat sille myöhemmin välitystuomioista jäljennöksiä mutteivät asiakirjoja niiden tueksi tai selvityksiä tavasta, jolla Olympic Airwaysille myönnetyt summat oli määritetty. Komission mukaan voidaan siis kysyä, missä määrin tuomitut vahingonkorvaukset voivat todella liittyä Kreikan valtion velvollisuuksiin kyseistä yhtiötä kohtaan Ateenan entisen lentoaseman toiminnan harjoittamisen osalta.

33 Komissio myös epäilee väitetyn takaisinperinnän sääntöjenmukaisuutta. Vastaajan esittämissä asiakirjoissa nimittäin mainitaan joko velan suoritus tai saatavien/velkojen kuittaus. Riippumatta siitä, että mahdollinen kuittaus toteutettiin vasta lokakuussa 2007, kansalliset viranomaiset eivät ole osoittaneet, minkä oikeusperustan nojalla Kreikan valtiolla oli velkaa Olympic Airwaysille.

34 Komissio toteaa, että mikäli yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että tukimäärät on peritty takaisin, Olympic Airways ei ole kyennyt palauttamaan kyseessä olevia summia ilman uusia avustuksia.

35 Kreikka väittää, että kaikki tukimäärät perittiin takaisin elo-syyskuussa 2007. Välimiesoikeuden Olympic Airwaysille myöntämien vahingonkorvausten kokonaismäärällä kuitattiin maksamattomat velat, jotka kyseisellä yhtiöllä oli Kreikan valtiolle. Näihin kuittauksella lakanneisiin velkoihin kuuluivat riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettujen tukien palauttamatta olleet määrät.

36 Kreikka lisää, että se ilmoitti komissiolle jo maaliskuussa 2006, että Olympic Airways oli pannut välimiesoikeudessa vireille vahingonkorvausasioita Kreikan valtiota vastaan, ja että se lähetti annettujen tuomioiden jäljennökset tiedoksi komissiolle 29.1.2008.

37 Kreikka väittää, että se ilmoitti komissiolle niiden menettelyjen edistymisestä, jotka pantiin täytäntöön riidanalaisten summien takaisin perimiseksi. Vaikka toteutettavat toimet olivat monimutkaisia, komissio ei ehdottanut pienintäkään apua, jotta kysymykset, joiden osalta vastaajana oleva valtio oli pyytänyt komission yhteistyötä, ratkaistaisiin yksimielisesti; nämä kysymykset koskivat erityisesti takaisin perittävien summien määrällistä arviointia ja niiden palauttamisen aikataulua.

38 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa mainitun 41 miljoonan euron summasta Kreikka huomauttaa, että se perittiin takaisin 31.8.2007 korkoineen.

39 Spatosimo-veron osalta Kreikka toteaa, että merkittävä osa kyseisestä verosta eli 22 806 159 euroa oli maksettu ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä. Tätä maksua koskeva näyttö toimitettiin komissiolle jo vuoden 2003 aikana. Veroviranomaiset totesivat kyseisen velan jäljelle jääneen määrän eli 38 192 997 euroa valtion tulojen perinnästä annetun lain mukaisesti. Tämä summa ja sen lisäksi korot, joiden määrä on 11 336 120 euroa, perittiin 18.10.2007. Kyseistä veroa koskeva kokonaissumma oli siis 49 529 117 euroa.

40 Kreikka toteaa, että Olympic Airways maksoi vuokria koskeneesta tukimäärästä (2 472 719 euroa) 1 818 027 euroa vuonna 2006, ja loput tästä velasta maksettiin vuonna 2007.

41 Kreikka lisää, että riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja määriä koskevia palauttamistoimia ei voida mitenkään pitää uusina valtiontukina ja että nämä toimet eivät missään tapauksessa voi olla tämän oikeusriidan kohteena.

2. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

42 Sen selvittämiseksi, onko Kreikka toteuttanut toimet, jotka ovat tarpeen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion noudattamiseksi, on tarkastettava, onko tuensaajayhtiö palauttanut tukimäärät, joista vielä on riitaa.

43 Määräajasta, jossa kyseinen tuomio oli pantava täytäntöön, on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 228 artiklassa tarkoitetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen kannalta ratkaisevana ajankohtana on pidettävä kyseisen määräyksen nojalla annetussa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymishetkeä (ks. asia C-304/02, komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, Kok., s. I-6263, 30 kohta; asia C-119/04, komissio v. Italia, tuomio 18.7.2006, Kok., s. I-6885, 27 kohta ja asia C-503/04, komissio v. Saksa, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6153, 19 kohta).

44 Tässä asiassa on riidatonta, että perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymishetkellä eli 10.6.2006 vastaaja ei ollut pannut täytäntöön edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annettua tuomiota.

45 Perusteltuun lausuntoon annetusta vastauksesta, jossa Kreikka ilmoitti eri tukimäärien takaisin perimiseksi toteutetuista toimista mainiten kuitenkin samalla Olympic Airwaysin hallintotuomioistuimessa nostaman kanteen ja viitaten palautettavien summien määrälliseen arviointiin liittyviin vaikeuksiin ja palauttamista koskeviin monimutkaisiin järjestelyihin, on riittävää palauttaa mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio ei voi sisäisen oikeusjärjestyksensä oikeussääntöihin, toimintatapoihin tai tilaan vetoamalla perustella sitä, ettei se ole noudattanut

yhteisön oikeuden mukaisia velvoitteitaan (ks. em. asia komissio v. Saksa, tuomion 38 kohta ja asia C-70/06, komissio v. Portugali, tuomio 10.1.2008, Kok., s. I-1, 22 kohta).

46 Hyväksyä ei voida myöskään Kreikan argumenttia, jonka mukaan takaisinperintämenettelyä haittasi se, ettei komissio tehnyt yhteistyötä.

47 Takaisin perittävät eri tukimäärät nimittäin ilmenevät riittävän tarkasti yhtäältä riidanalaisen päätöksen 1–3 artiklasta ja toisaalta tämän päätöksen 206–208 perustelukappaleesta.

48 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että yhdessäkään yhteisön oikeuden määräyksessä tai säännöksessä ei edellytetä, että kun komissio määrää yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen palautettavaksi, sen on vahvistettava täsmällinen palautettava määrä, ja yhteisöjen tuomioistuin on katsonut riittäväksi, että komission päätös sisältää sellaiset tiedot, joiden nojalla sen adressaatti voi itse suuremmitta vaikeuksitta määrittää tuon summan (ks. asia C-480/98, Espanja v. komissio, tuomio 12.10.2000, Kok., s. I-8717, 25 kohta ja asia C-441/06, komissio v. Ranska, tuomio 18.10.2007, Kok., s. I-8887, 29 kohta).

49 Komissio sai siis vain vaatia kyseessä olevien tukimäärien palauttamisvelvollisuuden noudattamista ja jättää kansallisten toimivaltaisten viranomaisten huoleksi laskea perittävien summien täsmällinen määrä mukaan lukien niille maksettavat korot (ks. em. asia Espanja v. komissio, tuomion 26 kohta ja asia C-419/06, komissio v. Kreikka, tuomio 14.2.2008, 46 kohta).

50 On katsottava, että Kreikka ei ole noudattanut EY 228 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan.

VI Rahamääräiset seuraamukset

51 Komissio on vaatinut uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen määräämistä, ja se on tällöin nojautunut 13.12.2005 annettuun komission tiedonantoon SEC(2005) 1658 (EUVL 2007, C 126, s. 15).

A *Vaatimus uhkasakosta*

1. Asianosaisten lausumat

52 Komissio ehdottaa, että yhteisöjen tuomioistuin määrää Kreikalle 53 611 euron suuruisen uhkasakon kultakin päivältä, jolla edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion täytäntöönpano viivästyy tässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivästä siihen päivään, jolloin todettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen lopetetaan.

53 Komission mielestä tällainen uhkasakko on asianmukainen rikkomisen vakavuuden ja keston perusteella, ja siinä otetaan huomioon tarve antaa uhkasakolle pakottava ja varoittava vaikutus. Rikkomisen vakavuuden määrittämiseksi on sovellettu kerrointa 12 rikottujen yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten merkityksen ja niiden vaikutusten mukaan, jotka tällä rikkomisella on yleisiin ja yksityisiin intresseihin.

54 Komission mukaan rikkominen oli ennen kanteen nostamista kestänyt 17 kuukautta. Tässä ei kuitenkaan oteta huomioon rikkomisen tämänhetkistä kestoa yhteisöjen tuomioistuimen tuomion julistamiseen asti, ja siinä siis jätetään yhteisöjen tuomioistuimelle mahdollisuus ottaa huomioon, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on kestänyt kauemmin.

55 Komissio täsmentää määrättävän uhkasakon suuruudesta, että jos 600 euron suuruinen yhdenmukainen kiinteämääräinen perusmaksu kerrotaan rikkomisen vakavuuteen perustuvalla kertoimella 12, kestoon perustuvalla kertoimella 1,7 eli 0,1:llä kuukaudessa ja vastaajana olevan valtion maksukykyyn perustuvalla kertoimella 4,38 (kerroin n), summaksi tulee 53 611 euroa.

56 Kreikka katsoo, että koska palautettavien valtiontukien kokonaismäärä on peritty takaisin kohtuullisessa ajassa, vaatimukset uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen määräämisestä ovat vailla kohdetta.

57 Se toteaa, että ehdotettu uhkasakon määrä on joka tapauksessa suhteeton ja että sitä on vähennettävä asianmukaisesti, mikäli yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että Kreikka ei ole pannut täysimääräisesti täytäntöön edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annettua tuomiota.

2. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

a) Alustavat huomautukset

58 Koska yhteisöjen tuomioistuin on todennut, että Kreikka ei ole perustellussa lausunnossa asetetussa määräajassa noudattanut edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annettua tuomiota, se voi EY 228 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla määrätä kyseisen jäsenvaltion suorittamaan uhkasakon ja/tai kiinteämääräisen hyvityksen.

59 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut uhkasakon määräämisestä, että tämä seuraamus on lähtökohtaisesti perusteltu ainoastaan siltä osin kuin aikaisemman tuomion

täytäntöönpanon laiminlyönnistä johtuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu siihen saakka, kun yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian tosiseikat (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Italia, tuomion 33, 45 ja 46 kohta ja em. asia komissio v. Saksa, tuomion 40 kohta).

60 On siis tutkittava, onko asia näin.

b) Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkuminen

61 Jotta voitaisiin selvittää, onko jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, johon vastaajan väitetään syyllistyneen, kestänyt siihen saakka, kun yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian tosiseikat, on tutkittava toimet, jotka vastaajana olevan valtion mukaan on toteutettu perustellussa lausunnossa asetetun määräajan jälkeen.

62 Kreikka väittää tämän osalta, että riidanalaiset tukimäärät on peritty takaisin Olympic Airwaysin ja Kreikan valtion keskinäisten velkojen ja saatavien kuittauksella.

63 Osoittaakseen, että tukimäärät on palautettu tällaisella toimella, Kreikka on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle joukon todistuksia ja ilmoituksia, erityisesti seuraavat asiakirjat:

– Kreikan vastineen liite B.11 (talous- ja valtiovarainministeriön 18.10.2007 antama todistus Olympic Airwaysin todettujen velkojen suorittamisesta)

– Kreikan vastauskirjelmän liite 2 (talous- ja valtiovarainministeriön 29.1.2008 päivätty selvitys veloista Kreikan valtiolle)

– yhteisöjen tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin annetun vastauksen liite E.1 (kyseisen ministeriön 31.10.2008 Olympic Airwaysille osoittama muistio velkojen suorittamisesta)

– saman vastauksen liitteessä E.6 oleva asiakirja nro 16 (kyseisen ministeriön 27.8.2007 antama todistus maksumääräyksiin liittyvistä pidätyksistä) ja

– kymmenen 30.3.2006 ja 31.8.2007 päivättyä kirjanpitolausuntoa, joihin kyseisessä vastauksessa viitataan ja joiden otsikkona on ”maksut, joiden perusteella voidaan suorittaa kuittaus”.

64 On siis selvitettävä ensinnäkin, voiko kuittaus olla asianmukainen keino täyttää velvollisuus valtiontuen palauttamisesta, ja jos tähän vastataan myöntävästi, toiseksi on selvitettävä, onko tällainen kuittaus todella toteutettu tässä asiassa.

c) Muun keinon kuin rahasuorituksena tapahtuvan palauttamisen valinta

65 Riidanalaisen päätöksen ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion täytäntöönpanotavasta on palautettava mieleen, että Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista

yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 14 artiklan 3 kohdan mukaan valtiontuen takaisinperiminen on toteutettava viipymättä ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos ne mahdollistavat komission päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon.

66 Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi asiassa C-209/00, komissio vastaan Saksa, 12.12.2002 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-11695, 32 kohta), että koska yhteisön oikeudessa ei ole säännöksiä sääntöjenvastaisesti maksettujen tukimäärien takaisinperimismenettelystä, tällaisten taloudellisten tukien takaisinperiminen on lähtökohtaisesti toteutettava kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

67 Näin ollen jäsenvaltio, jonka on komission päätöksen mukaisesti perittävä takaisin sääntöjenvastaiset tuet, voi valita keinot, joilla se toteuttaa tämän velvollisuuden, kunhan valitut toimenpiteet eivät vaikuta yhteisön oikeuden ulottuvuuteen ja tehokkuuteen (ks. em. asia komissio v. Saksa, tuomio 12.12.2002, 34 kohta).

68 Tästä seuraa, että kuittaustoimi voi lähtökohtaisesti olla asianmukainen keino periä valtiontuki takaisin, mikäli tällaisesta velvoitteen lakkaamisesta säädetään kansallisessa oikeusjärjestyksessä.

69 Kreikka on korostanut tämän osalta, että tällaisesta oikeudellisesta keinosta säädetään Kreikan siviililaissa.

70 Väitetyn kuittauksen aineellisen perustan osalta vastaaja esitti yhteisöjen tuomioistuimen kysymyksiin vastatessaan tälle jäljennöksen 6.12.2006 annetusta välitystuomiosta, jossa Kreikan valtio velvoitettiin maksamaan tiettyjä vahingonkorvauksia Olympic Airwaysille.

71 Tästä tuomiosta ilmenee, että välimiesoikeus katsoi erityisesti, että Olympic Airwaysille oli aiheutunut taloudellista vahinkoa siitä, että se joutui lähtemään ennenaikaisesti Ellinikon lentoasemalta, pakollisesta toimintojen siirtämisestä uudelle Spatan lentoasemalle, laitteistojen rakentamisesta tällä lentoasemalla, kyseisen lentoaseman toimintaan liittyneistä lisä- ja erityiskuluista sekä varojen sitomisesta.

72 Tämän oikeudenkäynnin kannalta on siis todettava, että Kreikka on osoittanut, että Olympic Airwaysillä oli erääntynyt saatava, jonka määrä oli 601 289 003 euroa, ja tämä summa on selvästi suurempi kuin kaikki kyseessä olevat tukimäärät, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön valtiontukisääntöjen soveltamista.

73 Kun riidanalaisessa päätöksessä ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetussa tuomiossa asetettu palauttamisvelvollisuus otetaan huomioon, on siis tutkittava, onko väitetty kuittaus toteutettu siten, että mainittu velvollisuus on pantu täytäntöön.

d) Todistustaakka

74 Aluksi on palautettava mieleen, että oikeuskäytännön mukaan komission asiana on EY 228 artiklaan perustuvassa menettelyssä esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ne seikat, jotka ovat tarpeen ratkaistaessa, missä vaiheessa jäsenyysvelvoitteiden laiminlyönnin toteavan tuomion täytäntöönpano on (ks. asia C-387/97, komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2000, Kok., s. I-5047, 73 kohta).

75 Jos komissio on mainitussa menettelyssä esittänyt riittävästi näyttöä, josta ilmenee, että väitetty jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut, kyseessä olevan jäsenvaltion tehtävänä on kiistää tällainen väite perustellusti ja yksityiskohtaisesti ja osoittaa, että rikkominen on päättynyt (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 56 kohta).

76 Komission tässä asiassa esittämistä väitteistä on huomattava, että komissio hylkäsi valitun kuittauskeinon paitsi kirjallisessa käsittelyssä myös istunnossa. Se toisti erityisesti, että vastaajan ilmoittamat toimet eivät riitä osoittamaan, että riidanalainen päätös ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annettu tuomio olisi pantu täytäntöön.

77 Istunnossa komissio täsmensi yhteisöjen tuomioistuimen esittämän kysymyksen perusteella erityisesti, että vaikka oletettaisiinkin, että kuittaus oikeudellisena keinona voidaan lähtökohtaisesti hyväksyä, tapa, jolla väitetty kuittaus on toteutettu tässä asiassa, on hylättävä.

78 Komissio katsoo, että vaikka välimiesoikeus olisi myöntänyt perustellusti vahingonkorvauksia Olympic Airwaysille, tällä on oltava kuittausasiakirjoja, jotka osoittavat, että kyseinen toimi on todella toteutettu. Tähän ei riitä ilmoitus, jonka mukaan kyseessä olevat tukimäärät on kuitattu.

79 Kun on esitetty näyttöä sellaisen päätöksen täytäntöönpanosta, jossa sääntöjenvastaisesti myönnetyt tuet määrätään perittäviksi takaisin, tällaisen näytön laadusta on palautettava mieleen, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että kun jäsenvaltio huolehtii näiden tukien takaisinperimisestä käyttämällä muuta keinoa kuin rahasuoritusta, sen on toimitettava komissiolle kaikki tiedot, joiden perusteella komissio voi varmistaa, että valitulla keinolla pannaan tämä päätös asianmukaisesti täytäntöön (ks. em. asia komissio v. Saksa, tuomio 12.12.2002, 40 kohta).

80 Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi lisäksi kyseisen tuomion 43 kohdassa, että vaikka jäsenvaltio voi periä sääntöjenvastaiset tuet takaisin muulla tavoin kuin rahana, sen on huolehdittava siitä, että sen valitsemat toimenpiteet ovat riittävän avoimet, jotta komissio voi varmistautua siitä, että niillä voidaan täysin yhteisön oikeuden mukaisesti poistaa kyseisten tukien aiheuttama kilpailun vääristyminen.

81 Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi vielä kyseisen tuomion 57 ja 58 kohdassa, että tällaisilla toimenpiteillä on oltava samanlainen vaikutus kuin toimenpiteellä, joka koskee takaisinmaksua varoja siirtämällä, ja että toimenpiteiltä, jotka on toteutettu sääntöjenvastaisesti maksetun tuen takaisinperimisvelvollisuuden täyttämiseksi, edellytetään, että niillä voidaan palauttaa ennalleen sääntöjenvastaisen tuen myöntämisen vuoksi vääristyneet kilpailuolosuhteet ja että komissio ja muut sellaiset, joita asia koskee, voivat tunnistaa ne tällaisiksi toimenpiteiksi.

82 Kun nämä näkemykset otetaan huomioon, yhteisöjen tuomioistuimen on tutkittava, onko Kreikka osoittanut esittämillään asiakirjoilla, että se on pannut täytäntöön riidanalaisen päätöksen ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion niiden kolmen tukiluokan osalta, jotka vielä ovat kanteen kohteena.

e) Tukimäärä, joka koostuu pääoman lisäämisestä

83 Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä tämän päätöksen 1 artiklan kanssa, mukaan Kreikan oli perittävä Olympic Airwaysiltä takaisin 41 miljoonan euron summa, joka vastasi kyseistä pääoman lisäystä.

84 Koska Kreikka on väittänyt, että tämä summa on palautettu kuittaustoimella, on tutkittava, voidaanko esitetyistä asiakirjoista katsoa, että niissä osoitetaan kyseisen velvoitteen täyttäminen tämän tuomion 79–81 kohdassa mainittujen periaatteiden mukaisesti.

85 Vastaaja on tämän osalta esittänyt erityisesti muistion, jonka talous- ja valtiovarainministeriö osoitti 31.10.2008 Olympic Airwaysille.

86 Tämän muistion sanamuodosta ilmenee, että ”41 085 840 euron velka, joka on todettu valtion tulojen perinnästä annetun lain mukaisesti ja joka perustuu velvollisuuteen palauttaa pääoman lisäys, joka yhtiölle maksettiin 9.10.1998, suoritettiin täysimääräisesti (pääoman ja korkojen osalta) 31.8.2007 kuittausasiakirjalla nro 2922, jolla kuitattiin summa, joka veroviranomaisten olisi muuten pitänyt maksaa Olympic Airwaysille maksumääräyksestä nro 2516/31.8.2007 ilmenevänä valtion velkana”; Kreikka antoi tämän maksumääräyksen Olympic Airwaysin hyväksi 601 289 003 euron suuruiselle summalle 6.12.2006 annetun välitystuomion nojalla.

87 Kreikka on lisäksi vahvistanut saatavasta, joka Olympic Airwaysillä oli Kreikan valtiolta ja joka perustui kyseiseen välitystuomioon, että kansallisilla viranomaisilla oli lakisääteinen velvollisuus kuitata kyseisen yhtiön velat summalla, joka tälle oli maksettava.

88 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että vastaaja on mainitulla asiakirjalla osoittanut, että pääoman lisäyksestä koostunut tukimäärä on palautettu.

f) Tukimäärä, joka koskee Spatosimo-veroa

89 Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan Kreikan oli perittävä Olympic Airwaysiltä takaisin muun muassa tuki, joka koostui siitä, että Kreikan valtio ei puuttunut siihen, että kyseinen yhtiö oli jättänyt maksamatta lentoasemien nykyaikaistamiseen ja kehittämiseen tarkoitetun Spatosimo-veron, jonka kokonaismäärä oli 60 999 156 euroa (kyseisen päätöksen 208 perustelukappale).

90 Koska vastaaja on väittänyt, että osa tästä summasta, eli 22 806 158 euroa, oli palautettu ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä, on todettava, että vaikka tämä summa olisikin

palautettu ennen edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion julistamista, Kreikka ei missään tapauksessa ole esittänyt asiakirjoja, joilla se voisi tukea kyseessä olevaa väitettä.

91 Siviili-ilmailuviranomaisen 2.10.2007 päivätystä kirjeestä, joka on Kreikan vastineen liitteessä B.15 ja jossa mainitaan Olympic Airwaysin tekemät yhteensä 22 806 158 euron suuruiset Spatosimo-veron suoritukset, on nimittäin todettava, että tässä kirjeessä ilmoitetaan, että Olympic Airways maksoi 24.9.1999 summan, jonka määrä oli 3 445 793 euroa, ja 29.6.2001 summan, jonka määrä oli 19 360 365 euroa.

92 Riippumatta siitä, että nämä väitetyt maksut suoritettiin kauan ennen kanteen nostamista edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka, jossa 12.5.2005 antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, ettei riidanalaista päätöstä ollut pantu täytäntöön, on huomattava, että edellä mainitussa 2.10.2007 päivätyssä kirjeessä vain ilmoitetaan, että Olympic Airways on tosiasiallisesti maksanut kyseiset summat, joten tätä kirjettä ei voida pitää näyttönä tuen palauttamisesta.

93 Liikenne- ja viestintäministeriön 26.6.2003 komissiolle osoittamassa kirjeessä, joka on vastineen liitteessä B.19, mainittuja maksutositteita ei myöskään voida pitää riittävänä näyttönä. Olympic Airwaysin lähettämistä kyseisen kirjeen liitteenä olevista maksukuiteista on todettava, että kuten komissio on huomauttanut, missään näistä asiakirjoista ei ole maksun mahdollisesti saaneen pankin leimaa sille varatulla paikalla. Lisäksi esitetyt asiakirjat on päivätty kesäkuussa 2001, eikä yhtäkään niistä ole päivätty 24.9.1999, jolloin edellä mainitun 2.10.2007 päivätyn kirjeen mukaan osa 22 806 158 euron kokonaissummasta maksettiin.

94 On katsottava, että vastaajana oleva valtio ei ole osoittanut, että 22 806 158 euron summa, joka oli tukea, joka koskee Spatosimo-veroa, olisi palautettu.

95 Kyseistä veroa koskevan jäljellä olevan summan (38 192 997 euroa) osalta Kreikka on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle erityisesti mainitun muistion, jonka talous- ja valtiovarainministeriö osoitti 31.10.2008 Olympic Airwaysille.

96 Tämän muistion sanamuodosta ilmenee, että Olympic Airwaysillä olleet Spatosimo-verosta koostuneet velat, jotka koskivat riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettua ajanjaksoa, ”suoritettiin täysimääräisesti 31.8.2007 kuittausasiakirjoilla nro 2927, nro 2928, nro 2929, nro 2930, nro 2931, nro 2932, nro 2933 ja nro 2940, joilla kuitattiin summa, joka veroviranomaisten olisi muuten pitänyt maksaa Olympic Airwaysille maksumääräyksestä nro 2516/31.8.2007 ilmenevänä valtion velkana sille”.

97 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että vastaaja on mainitulla asiakirjalla osoittanut, että Spatosimo-veroa koskeva jäljellä oleva summa on palautettu.

98 Edellä esitetystä ilmenee, että Kreikka ei ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että Olympic Airways olisi palauttanut 22 806 158 euron suuruisen tukimäärän, joka koskee Spatosimo-veroa.

g) Tukimäärä, joka koskee lentokenttävuokria

99 Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan Kreikan oli perittävä Olympic Airwaysiltä takaisin tuki, joka koostui 2,46 miljoonan euron suuruisten lentokenttävuokrien maksamatta jättämisestä (kyseisen päätöksen 206 perustelukappale).

100 Vastineessaan Kreikka ilmoitti yhtäältä tämän tukimäärän takaisinperintää koskevista menettelyistä, että se on perinyt takaisin 1 818 027 euroa, ja viittasi toisaalta erityisesti tietoihin, jotka toimitettiin vastauksena perusteltuun lausuntoon ja joiden mukaan siviili-ilmailuviranomaisen neljä laskua, jotka koskivat yhteensä 1 087 141 euron summaa, olivat olleet tiettyjen oikaisujen ja kuittausten kohteena.

101 Tästä on huomattava, että kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 54–56 kohdassa, Kreikan esittämistä asiakirjoista, eli siviili-ilmailuviranomaisen laskuista, oikaisuista ja uusista korvaavista laskuista sekä Olympic Airwaysin ja siviili-ilmailuviranomaisen keskinäisten velkojen ja saatavien kuittauksia koskevista ilmoituksista, ei ilmene riittävän tarkasti menettelyt maksamattomien lentokenttävuokrien palauttamiseksi, ja niiden osalta toimitetuissa taulukoissa on sitä paitsi joitakin epäjohdonmukaisuuksia, jotka koskevat eri laskujen summia ja kyseessä olevia ajanjaksoja.

102 Näistä asiakirjoista ei siis voida katsoa, että niillä voitaisiin osoittaa väitetty takaisinperintä.

103 Vielä on tutkittava riidanalaisen päätöksen täytäntöönpano siviili-ilmailuviranomaisen kahden muun laskun maksamisen osalta.

104 Ensinnäkin 176 082 euron suuruisen summan osalta, joka vastaa siviili-ilmailuviranomaisen laskua nro 3307/98, talous- ja valtiovarainministeriön 31.10.2008 Olympic Airwaysille osoittaman edellä mainitun muistion sanamuodosta ilmenee, että kyseinen summa ”suoritettiin täysimääräisesti 31.8.2007 kuittausasiakirjalla nro 2926 (yhteensä 352 808 euroa pääomana ja korkoina), jolla kuitattiin summa, joka veroviranomaisten olisi muuten pitänyt maksaa Olympic Airwaysille maksumääräyksestä nro 2516/31.8.2007 ilmenevänä valtion velkana sille”.

105 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että vastaaja on mainitulla asiakirjalla osoittanut, että edellä tarkoitettu tukimäärä, joka koskee osaa lentokenttävuokrista, on palautettu.

106 Toiseksi on huomattava 478 606 euron suuruisen summan, joka vastaa siviili-ilmaisuviranomaisen laskua nro 4175/99, palauttamisesta, että kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 58 kohdassa, vastaajan vastineessaan esittämiä asiakirjoja, eli 2.10.2007 kuittauksesta annettua ministeriön asetusta, siviili-ilmaisuviranomaisen 17.10.2007 Olympic Airwaysille osoittamaa kirjettä, jonka liitteenä on yksityiskohtainen selvitys kuittauksen kohteena olevista summista, sekä kyseisen viranomaisen 19.10.2007 Olympic Airwaysille osoittamaa kirjettä, jossa ilmoitetaan laskun nro 4175/99 ja siihen liittyvien korkojen kuittauksesta kyseisen asetuksen nojalla, on pidettävä riittävänä näyttönä kyseisen lentokenttävuokria koskevan summan palauttamisesta.

107 Riidanalainen päätös on siis pantu täytäntöön siviili-ilmailuviranomaisen kahden edellä mainitun laskun, jotka koskevat yhteensä 654 688 euron summaa, maksamisen osalta.

108 Edellä esitetystä ilmenee, että Kreikka ei ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että Olympic Airways on palauttanut koko lentokenttävuokria koskevan tukimäärän.

h) Päätelmä

109 Kaikesta edellä esitetystä ilmenee, että Kreikka ei ole osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että Olympic Airways olisi maksanut kokonaan Spatosimo-veron (ks. edellä 94 kohta) ja lentokenttävuokrat (ks. edellä 102 kohta).

110 Yhteisöjen tuomioistuin siis katsoo, että Kreikan velvoittaminen maksamaan uhkasakko on asianmukainen taloudellinen keino kannustaa sitä toteuttamaan toimet, jotka ovat tarpeen todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen lopettamiseksi sekä riidanalaisen päätöksen ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion kattavan täytäntöönpanon varmistamiseksi.

B *Uhkasakon suuruus*

1. Alustavat huomautukset

111 On palautettava mieleen, että yhteisöjen tuomioistuimen on kussakin asiassa arvioitava tuomittavat rahamääräiset seuraamukset ottamalla huomioon käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteet (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 86 kohta ja asia C-177/04, komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, Kok., s. I-2461, 58 kohta).

112 Näin ollen komission esitykset eivät sido yhteisöjen tuomioistuinta, ja niitä on pidettävä vain hyödyllisenä viitelähtökohtana. Vastaavasti komission vahvistamat suuntaviivat, sellaisina kuin ne ovat sen tiedonannoissa, eivät sido yhteisöjen tuomioistuinta, vaan ne palvelevat avoimuuden, ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden toteutumista tämän toimielimen toiminnassa (ks. em. asia komissio v. Portugali, tuomion 34 kohta).

113 Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut uhkasakon määräämisestä, että kyseinen seuraamus on tuomittava sen mukaisesti, minkä verran tarvitaan taivuttelua, jotta jäsenvaltio, joka ei ole pannut täytäntöön jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa tuomiota, muuttaa toimintaansa ja lopettaa todetun rikkomisen (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 91 kohta).

114 Yhteisöjen tuomioistuimen on asiaa koskevaa harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava uhkasakko siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn (ks. asia C-278/01, komissio v. Espanja, tuomio 25.11.2003, Kok., s. I-14141, 41 kohta; em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 103 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 61 kohta).

115 Kun yhteisöjen tuomioistuin siis haluaa arvioinnissaan varmistaa yhteisön oikeuden yhdenmukaisen ja tosiasiallisen soveltamisen määräämällä pakottavasta uhkasakosta, peruskriteereinä on otettava huomioon lähtökohtaisesti rikkomisen kesto, sen vakavuus ja kyseessä olevan jäsenvaltion maksukyky. Näiden kriteerien soveltamisessa yhteisöjen tuomioistuimen on otettava erityisesti huomioon seuraukset, joita täytäntöönpanon laiminlyönnistä aiheutuu yksityisille ja julkisille intresseille, ja kiireellisyys siihen, että kyseinen jäsenvaltio noudattaa velvoitteitaan (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 104 kohta; em. asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 62 kohta ja em. asia komissio v. Portugali, tuomion 39 kohta).

2. Rikkomisen kesto

116 Yhteisöjen tuomioistuimen asiana on määrittää rikkomisen kesto. Tätä kestoa on arvioitava ottaen huomioon se ajankohta, jona yhteisöjen tuomioistuin arvioi tosiseikkoja, eikä sitä ajankohtaa, jona komissio on saattanut asian sen käsiteltäväksi (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 71 kohta ja em. asia komissio v. Portugali, tuomion 45 kohta).

117 On siis katsottava, että koska Kreikka ei ole kyennyt osoittamaan, että laiminlyönti, joka koskee sen velvollisuutta panna kattavasti täytäntöön edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annettu tuomio, olisi tosiasiallisesti päättynyt, kyseinen laiminlyönti on jatkunut jo yli neljä vuotta, mikä on huomattavan pitkä aika.

3. Rikkomisen vakavuus

118 Tämän osalta on korostettava, kuten julkisasiamies teki ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, valtiontukia koskevien EY:n perustamissopimuksen määräysten tärkeyttä.

119 Riidanalaisen päätöksen ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion kohteena olevat säännöt nimittäin ilmentävät yhtä keskeistä päämäärää, joka Euroopan yhteisöllä on EY 2 artiklan nojalla, eli yhteismarkkinoiden toteuttamista ja hyvän kilpailukyvyn ja talouden suorituskyvyn korkean lähentymisasteen edistämistä. Tästä päämäärästä määrätään myös EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdassa, jonka mukaan yhteisön toimintaan sisältyy järjestelmä, jolla taataan, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy.

120 Tässä asiassa rikottujen yhteisön oikeuden määräysten merkitys ilmenee erityisesti siinä, että sääntöjenvastaisesti maksetun valtiontuen palauttamisella poistetaan kilpailun vääristymä, joka on aiheutunut tuella saadusta kilpailuedusta, ja että tuen palauttaessaan tuensaaja menettää edun, joka hänellä oli markkinoilla ollut kilpailijoihinsa verrattuna (ks. vastaavasti asia C-350/93, komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995, Kok., s. I-699, 22 kohta ja asia C-277/00, Saksa v. komissio, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-3925, 75 kohta).

121 On lisättävä, että lentoliikenteen harjoittajille myönnettyjen valtiontukien valvonnalla on huomattava merkitys, koska kyseessä olevat markkinat ovat jo luonteensakin perusteella rajat ylittävät.

122 Tässä asiassa todetusta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä on huomattava, että tukimäärät, joiden palauttamista vastaaja ei ole osoittanut, ovat vain melko

pieni osa kokonaissummasta, joka oli riidanalaisen päätöksen ja edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion kohteena.

4. Vastaajana olevan valtion maksukyky

123 Komission ehdotuksesta kertoa perusmaksu erityisellä Kreikkaan sovellettavalla kertoimella on huomattava, että yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti katsonut, että tällainen laskentamenetelmä on asianmukainen keino heijastaa kyseessä olevan valtion maksukykyä samalla, kun eri jäsenvaltioiden välillä tehdään kohtuullinen ero (ks. em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2000, 88 kohta; em. asia komissio v. Espanja, tuomion 59 kohta; em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 109 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 75 kohta).

5. Päätelmä

124 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo edellä esitetyn perusteella, että on asianmukaista määrätä 16 000 euron suuruinen uhkasakko.

6. Uhkasakon voimaantulopäivä ja jaksottaminen

125 Kun otetaan huomioon edellä esitetty, jonka mukaan ei ole osoitettu, että kaksi tukimäärää eli osaa Spatosimo-verosta ja osaa lentokenttävuokrista (ks. tämän tuomion 94 ja 102 kohta) olisi palautettu, yhteisöjen tuomioistuin katsoo asianmukaiseksi siirtää

uhkasakon voimaantuloa kuukaudella tämän tuomion julistamisesta, jotta vastaajana olevalla valtiolla olisi mahdollisuus osoittaa, että se on lopettanut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen.

126 Uhkasakon jaksottamisesta on katsottava, että vastaajalle on määrättävä päiväkohtainen uhkasakko.

127 Kaiken edellä esitetyn perusteella Kreikka on velvoitettava maksamaan komissiolle ”Euroopan yhteisön omat varat” -tilille 16 000 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimien toteuttaminen viivästyy, siitä lähtien, kun on kulunut kuukausi tämän tuomion julistamisesta, siihen asti, kun kyseinen 12.5.2005 annettu tuomio on pantu täytäntöön.

C *Uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen kumulatiivinen määrääminen*

1. Asianosaisten lausumat

128 Komissio katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen on määrättävä tässä asiassa sekä uhkasakko että kiinteämääräinen hyvitys. Komission mukaan kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen on olennaista, sillä aina, kun yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpanon laiminlyöntiä pitkitetään, loukataan laillisuusperiaatetta ja oikeusvarmuuden periaatetta, erityisesti valtiontukien alalla. Tällä alalla on pantava välittömästi ja tosiasiallisesti täytäntöön komission päätös ja sitäkin suuremmalla syyllä yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, jossa todetaan, että tällaista päätöstä ei ole pantu täytäntöön siten, että sääntöjenvastaisesti myönnetyt taloudelliset tuet on peritty takaisin.

129 Siitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen osittain, komissio toteaa, että tämä seikka ei ole omiaan vaikuttamaan kiinteämääräisen hyvityksen suuruuden määrittämiseen.

130 Komissio korostaa, että ehdotettu hyvitys ei ole liiallinen. Ainakin kaksi vuotta nimittäin kului edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetusta tuomiosta ilman kyseessä olevien tukien tosiasiallista takaisinperintää. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin katsoisikin, että kyseessä olevat määrät palautettiin elo–lokakuussa 2007, tukien takaisinperintää, joka toteutetaan lähes viisi vuotta alkuperäisen päätöksen jälkeen ja yli kaksi vuotta yhteisöjen tuomioistuimen tuomion jälkeen, ei voida missään tapauksessa pitää kyseessä olevalle valtiolle kuuluvien velvoitteiden mukaisena.

131 Komissio selittää, että se ei ole määrittänyt jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vakavuutta eri tukiluokkien tai takaisin perittävien summien vaan siitä taloudellisille toimijoille aiheutuvien kielteisten vaikutusten sekä valtiontukia koskevien perustamissopimuksen määräysten merkityksen perusteella. Sitä, että yli viisi vuotta riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen toimet, jotka Kreikka on toteuttanut, eivät vieläkään ole johtaneet kyseisessä päätöksessä tarkoitettujen tukimäärien takaisinperintään, on pidettävä vakavana yhteisön oikeuden rikkomisena.

132 Komissio toteaa joka tapauksessa, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin katsoisikin, että tukimäärät on palautettu, kiinteämääräistä hyvitystä on sovellettava siihen päivään asti, kun kyseiset määrät on palautettu täysimääräisesti.

133 Komissio katsoo määrättävän kiinteämääräisen hyvityksen suuruudesta, että laskeminen 200 euron päiväkohtaisen määrän perusteella on jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vakavuuden kannalta asianmukaista, ja siinä otetaan huomioon tarve antaa hyvitykselle varoittava vaikutus. Jos kyseinen määrä kerrotaan rikkomisen vakavuuteen perustuvalla kertoimella 12 ja kyseisen valtion maksukykyyn perustuvalla kertoimella 4,38, summaksi tulee 10 512 euroa.

134 Kreikka katsoo, että EY 228 artiklassa määrättyjen seuraamusten kumulatiivinen soveltaminen on joka tapauksessa suhteetonta erityisesti sen valossa, että kyseessä olevilla seuraamuksilla pyritään samaan tavoitteeseen eli siihen, että kyseessä oleva jäsenvaltio saadaan noudattamaan velvoitteitaan ja että yhteisön oikeutta todella sovelletaan, käyttämällä taloudellista painostusta kyseessä olevan rikkomisen lopettamiseksi. Toimista on siis valittava toinen, eli niitä ei ole määrättävä kumulatiivisesti, sen mukaan, kumpi näistä seuraamuksista on tarkoituksenmukaisin.

135 Kreikka väittää myös, että EY 228 artiklassa määrättyjen seuraamusten laskemisen lähtökohtana on pidettävä perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymispäivää eikä sen tuomion julistamispäivää, jossa yhteisöjen tuomioistuin toteaa rikkomisen.

136 Kreikka toteaa, että edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annettu tuomio pantiin täytäntöön kohtuullisessa ajassa, nimittäin kaksi vuotta tuomion julistamisen jälkeen ja vuosi sen jälkeen, kun perustellussa lausunnossa asetettu määräaika oli päättynyt. On myös otettava huomioon asiaan liittyneet tekniset vaikeudet ja se, että komissio ei tehnyt yhteistyötä riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanossa.

137 Kreikka väittää, että rikkomisen vakavuuden määrittäminen on suorassa yhteydessä takaisin perittävien tukien määrään, koska yhteisön lainsäädännön rikkomisella on julkisille ja yksityisille intresseille seurauksia näiden tukien määrän mukaan. On ilmiselvää, että mitä pienempi tuen määrä on, sitä vähemmän vapaa kilpailu häiriintyy lentoliikenteen alalla. Kreikka toteaa, että koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut, että tiettyjen riidanalaisessa päätöksessä mainittujen summien maksaminen on yhteisön oikeuden mukaista, jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on siis vakavuudeltaan vähäisempää.

138 Kreikka lisää, että Olympic Airlines ei voi vaikuttaa kyseessä olevan alan sisämarkkinoihin, koska se ei ole Olympic Airwaysin seuraaja. Tällä viimeksi mainitulla yhtiöllä

nimittäin ei ole enää vuodesta 2003 ollut lentotoimintaa, ja se täyttää tehtäviä vain maahuolinta-alalla, joten kilpailu ei ole vääristynyt lentoliikenteen alalla.

139 Kreikka toteaa lopuksi, että jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi määrätä kiinteämääräisen hyvityksen, komission ehdottama määrä on suhteeton, ja sitä on vähennettävä asianmukaisesti.

2. Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

a) Kyseisten kahden seuraamuksen kumulatiivisuus

140 Aluksi on palautettava mieleen, että EY 228 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn päämääränä on kannustaa velvoitteensa laiminlyönyttä jäsenvaltiota panemaan täytäntöön jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva tuomio ja siten varmistaa yhteisön oikeuden tehokas soveltaminen ja että molemmilla tässä määräyksessä määrätyillä toimenpiteillä eli uhkasakolla ja kiinteämääräisellä hyvityksellä pyritään tähän samaan päämäärään (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 80 kohta).

141 Yhteisöjen tuomioistuin siis katsoi kyseisen tuomion 81 ja 82 kohdassa, että se, kumpaa näistä toimenpiteistä sovelletaan, riippuu siitä, miten niillä kummallakin osaltaan voidaan saavuttaa tavoiteltu päämäärä käsiteltävänä olevan tapauksen olosuhteissa, ja että näin ollen ei ole poissuljettua turvautua määrättyihin kahteen erityyppiseen seuraamukseen.

142 Näin ollen yhteisöjen tuomioistuimen on määrättävä kussakin asiassa sen käsiteltäväksi saatettuun tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella ja sen mukaisesti, minkä verran sen mielestä tarvitaan taivuttelua ja ennaltaehkäisevyyttä, ne rahamääräiset

seuraamukset, jotka ovat asianmukaisia jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen aikaisemmin todenneen tuomion mahdollisimman pikaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi ja vastaavien yhteisön oikeuden rikkomisten toistumisen ehkäisemiseksi (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 97 kohta ja asia C-121/07, komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, Kok., s. I-9159, 59 kohta).

143 Yhteisöjen tuomioistuin siis on sille kyseessä olevalla alalla myönnettyä harkintavaltaansa käyttäessään toimivaltainen määräämään kumulatiivisesti uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen.

b) Kiinteämääräisen hyvityksen määräämisen tarkoituksenmukaisuus

144 On palautettava mieleen, että kiinteämääräisestä hyvityksestä on määrättävä kussakin yksittäistapauksessa kaikkien niiden asian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, jotka liittyvät sekä todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen ominaispiirteisiin että sen asianomaisen jäsenvaltion omaksumaan asenteeseen, jota EY 228 artiklan nojalla aloitettu menettely koskee (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 62 kohta). Kyseisellä määräyksellä annetaan yhteisöjen tuomioistuimelle laaja harkintavalta päättää tällaisen seuraamuksen määräämisestä (ks. kyseisen tuomion 63 kohta).

145 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo tässä asiassa, että todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen liittyvien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen kokonaisuus on osoitus siitä, että se, että vastaavien yhteisön oikeuden rikkomisten toistuminen tulevaisuudessa estetään tehokkaasti, edellyttää kiinteämääräisen hyvityksen kaltaisen ennalta ehkäisevän toimenpiteen toteuttamista (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 69 kohta).

c) Kiinteämääräisen hyvityksen suuruus

146 Jos yhteisöjen tuomioistuin päättää määrätä kiinteämääräisen hyvityksen, sen on harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava sen määrä siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn (ks. em. asia komissio v. Espanja, tuomion 41 kohta).

147 Tältä osin merkityksellisiä tekijöitä ovat erityisesti seuraavan kaltaiset seikat: se, miten kauan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut sen tuomion jälkeen, jossa se todettiin, ja kyseessä olevat julkiset ja yksityiset intressit (ks. em. asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 114 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 64 kohta).

148 Seikat, jotka on otettava huomioon, ilmenevät erityisesti tämän tuomion 117–122 kohdassa esitetystä, ja ne koskevat jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen kestoa ja vakavuutta.

149 Yhteisöjen tuomioistuin katsoo edellä esitetyn perusteella, että tämän asian olosuhteissa on oikeudenmukaista määrätä Kreikan maksettavaksi kiinteämääräinen hyvitys, jonka suuruus on 2 miljoonaa euroa.

150 Kreikka on siis velvoitettava maksamaan komissiolle ”Euroopan yhteisön omat varat” -tilille 2 miljoonan euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.

VII Oikeudenkäyntikulut

151 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Kreikan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on todettu, Kreikka on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Helleenien tasavalta ei ole noudattanut Kreikan Olympic Airways -yhtiölle myöntämästä tuesta 11.12.2002 tehdyn komission päätöksen 2003/372/EY ja EY 228 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättyessä ollut toteuttanut toimenpiteitä, joita asiassa C-415/03, komissio vastaan Kreikka, 12.5.2005 annetun tuomion, joka koskee sääntöjenvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi katsottujen tukien palauttamista kyseisen päätöksen 3 artiklan mukaisesti, täytäntöönpano edellyttää.**

2) **Helleenien tasavalta velvoitetaan maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle ”Euroopan yhteisön omat varat” -tilille 16 000 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 annetun tuomion noudattamisen kannalta tarpeellisten toimien toteuttaminen viivästyy, siitä lähtien, kun on kulunut kuukausi tämän tuomion julistamisesta, siihen asti, kun kyseinen 12.5.2005 annettu tuomio on pantu täytäntöön.**

3) Helleenien tasavalta velvoitetaan maksamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle ”Euroopan yhteisön omat varat” -tilille 2 miljoonan euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.

4) Helleenien tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset